

МОТИВИ

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г.

В изпълнение на постигнатите политически договорености между коалиционните партньори за приемане на спешни антикризисни мерки и поетите ангажименти при обсъжданията и приемането на закона за бюджета за настоящата година, правителството предлага проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.). Законопроектът предвижда спешен пакет от антикризисни мерки, насочени към намаляване на негативните последствия от увеличаващите се цени на горивата и енергоносителите, съответно нарастващия инфлационен натиск върху най-засегнатите групи от обществото и бизнеса. Целта е да се подкрепят българските граждани и бизнеса в условията на безprecedентна криза, породена от военни действия в Украйна и да се смекчат сътресенията, предизвикани от високите цени на енергоносителите и сировините за уязвимите групи от обществото и за икономиката на България.

Поредицата от шокове върху пазарите на енергоносители, горива и сировини и нарушените вериги за доставки след избухването на конфликта в Украйна промениха икономическите перспективи и създадоха безprecedентни рискове за редица сектори на икономиката. Европейският съюз и в частност България се сблъскват със значителен скок на цените както на нефта, природния газ и електрическата енергия, така и на цените на основни хранителни продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб. От друга страна, тези шокове доведоха и до допълнително ускоряване на инфлацията при голяма част от стоките, което застрашава хората с ниски доходи и може да увеличи значително групата на лицата с доходи под линията на бедност. На този фон от изключително значение е социалната система да подкрепи най-уязвимите групи от обществото, като заедно с това държавата създаде механизми за подпомагане на бизнеса в краткосрочен план във връзка с високите цени на горивата и електроенергията и продължи активно да търси възможности за диверсификация на източниците и трасетата на доставка.

Придържайки се към философията, следвана при актуализацията на бюджета през 2021 г., правителството предвижда запазване на целевото ниво на салдото по консолидираната фискална програма (КФП) като процент от

Брутния вътрешен продукт (БВП) непроменено спрямо разчетите към първоначалния ЗДБРБ за 2022 г., като основната част от необходимия ресурс за пакета антикризисни мерки следва да бъде обеспечен за сметка на по-високи приходи над заложените в плана за годината в съответствие с променените макроикономически очаквания в актуализираната прогноза на Министерството на финансите (МФ) и по-високи от очакваните постъпления по сметката за средства от ЕС на Националния фонд.

Антикризисните мерки, за които е постигнат политически консенсус при проведените консултации между коалиционните партньори, предвиждат засилване на държавната подкрепа в две основни направления – мерки за подкрепа на бизнеса и пакет от социални мерки. Предвидени са различни по характер инструменти и механизми на подкрепа, в т.ч. увеличение на размера на данъчното облекчение за деца, въвеждане на нулема ставка на ДДС за доставката на хляб за срок от една година, компенсация за физическите лица, крайни потребители на горива, освобождаване от акциз на електрическата енергия и природния газ, намаляване на ставката на ДДС за доставките на природен газ и на централно отопление, намаляване на размера на законната лихва при забава при физическите и юридическите лица и не на последно място подкрепа за най-увязимата група в обществото за посъпването на стоките от първа необходимост – групата на възрастните хора - със значително по-високо от планираното с първоначалните разчети на ЗДБРБ за 2022 г. увеличение на размера на пенсийте от 01 юли 2022 г., съответно увеличение на размера на минималната пенсия от 370 лева на 467 лева от тази дата, допълнителен механизъм за подобряване на адекватността на пенсийте от октомври и други. В съответствие с чл. 81 на Закона за публичните финанси (ЗПФ) със законопроекта се предлагат съответните изменения и допълнения в други закони, тъй като предложените промени в данъчните закони имат пряко отношение към съставянето на ЗДБРБ за 2022 г. и разчетите към него.

Мерките се очаква да подкрепят икономиката при настоящата неблагоприятна конюнктура, както по линия на вътрешното търсене, така и по линия на предлагането, чрез запазване на конкурентната позиция, подобряване на предвидимостта и намаляване на шоковете по отношение на разходите за електроенергия и природен газ за предприятията.

I. Актуализирана макроикономическа прогноза на Министерството на финансите за 2022 г.

През месец май МФ актуализира макроикономическата си прогноза за 2022 г., с което бе отразено текущото развитие на националната икономика, променените допускания за международната среда, както и предложения пакет от антикризисни мерки.

Основни макроикономически показатели	ОТЧЕТНИ ДАННИ		ПРОГНОЗА 2022
	2020	2021	
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА			
Световна икономика [реален растеж, %]	-3.1	6.0	3.2
Европейска икономика - ЕС [%]	-5.9	5.3	2.7
Валутен курс щ.д./евро	1.14	1.18	1.07
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	42.3	70.4	100.0
Индекс на цени на неенергийни суровини [в щ.д., %]	3.3	32.7	19.2
EURIBOR 3м. [%]	-0.4	-0.5	-0.2
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ			
БВП [млн. лв.]	119 951	132 744	150 494
БВП [реален растеж %]	-4.4	4.2	2.9
Потребление [%]	1.5	7.0	3.2
Бруто образуване на основен капитал [%]	0.6	-11.0	5.5
Износ на стоки и услуги [%]	-12.1	9.9	4.0
Внос на стоки и услуги [%]	-5.4	12.2	5.1
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ			
Заети (СНС) [%]	-2.3	0.2	1.7
Коефициент на безработица (НРС) [%]	5.1	5.3	4.5
Компенсации на един наст [%]	7.2	9.5	9.2
Дефлатор на БВП [%]	4.2	6.2	10.2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	1.2	2.8	11.9
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС			
Текуща сметка [% от БВП]	-0.1	-0.4	-2.4
Търговски баланс [% от БВП]	-3.2	-4.9	-6.8
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	5.2	2.6	2.4
ПАРИЧЕН СЕКТОР			
M3 [%]	10.9	10.7	10.3
Вземания от фирми [%]	3.3	6.1	5.1
Вземания от домакинства [%]	6.6	13.4	10.4

Избухването на конфликта в Украйна влоши очакванията за икономическата среда. Макроикономическата прогноза е основана на допускането, че високата несигурност ще се запази през цялата година, като се очакват нарушения в международната търговия, повлияни от ограничения износ на стоки от региона на конфликта, които допълнително ще влошат проблемите по веригите на доставки. В Европейския съюз ще се проявят преки ефекти, породени от по-нисък износ към Руската федерация и Украйна, и косвени, поради затруднения във вноса, които ще се отразят отрицателно на производствения процес в Съюза. В допълнение, пониженото доверие на бизнеса и увеличената несигурност сред инвеститорите ще се отрази в цените на активите, ще ограничи финансовите потоци и инвестиционната дейност. Очаква се икономическият растеж в ЕС и света да се забави съответно до 2,7 и 3,2% през 2022 г.

Прогнозата за курса BGN/USD се основава на наличието на фиксиран курс на лева към единната европейска валута и техническо допускане за разменния курс на еврото към щатския доллар. Последното се състои в изчисляване на

средния курс EUR/USD с дневни данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията и фиксирането му за дните до края на прогнозния хоризонт. Според така направеното техническо допускане с данни към 18.05.2022 г., през 2022 г. средногодишният валутен курс на еврото се очаква да се понижи номинално с 9,8% до 1,07 долара, при очаквана обезценка от 4,4% според прогнозата в ЗДБРБ за 2022 г.

По отношение на международните цени на сировините, допусканията за тяхната динамика се основават на прогнозата на Световната банка от 26 април 2022 г. Корекции във възходяща посока има при всички основни сировини, най-вече заради промяната в конюнктурата на световните пазари и конфликта в Украйна. Средната цена на сировия петрол тип „Брент“ през 2022 г. се очаква да се повиши с 42% до 100 щ.д. за барел, при допускане за цена от 78,9 долара през декември 2021 г. Неенергийните сировини ще поскъпнат средно с 19,2% в долларово изражение през 2022 г., като очакванията според прогнозата в ЗДБРБ за 2022 г. бяха за ръст на цените им средно с 8%. Всички основни групи сировини ще отчетат поскъпване, но по-съществено то се очаква да бъде при торове – 69,3%, метали – 15,8% и храни – 22,9%, като това са и групите с най-съществена възходяща корекция в очакванията.

В представената прогноза е направено допускане, че в резултат от военните действия в Украйна, в България ще останат над 100 хил. бежанци, чиито месечни разходи ще са съпоставими със средните разходи за страната.

Запазват се очакванията за подобряване на здравната ситуация в глобален план. Евентуални нови вълни от нарастване на заболеваемостта от COVID-19 ще пораждат само временни ограничителни мерки, без съществено отрицателно въздействие върху икономическата активност.

✓ *Брутен вътрешен продукт*

Очаква се през 2022 г. реалният растеж на БВП на България да възлезе на 2,9%. Това представлява понижение спрямо прогнозата, с която бе приет ЗДБРБ за 2022 г. и е вследствие на променените икономически перспективи, породени от избухването на конфликта в Украйна. В същото време очакванията за растежа са леко повишени спрямо пролетната прогноза поради отчетеното добро представяне на икономиката през първото тримесечие. Според експресните оценки на Националния статистически институт (НСИ) БВП е нараснал с 4,5% (сезонно изгладени данни) през първото тримесечие на 2022 г. спрямо същия период на 2021 г.

Военният конфликт доведе до повишаване на цените на енергията и основните сировини. Повишението на инфлацията ограничава реалния разполагаем доход на домакинствата и покупателната им способност. Тези негативни ефекти частично ще бъдат компенсирани от предприемането на мерки от страна на правителството като подобряване на адекватността на

пенсиите. В резултат се очаква растежът на потреблението на домакинствата да достигне 3,3%. Вследствие на инвазията и наложените санкции върху Руската федерация се очакват повищена несигурност, по-високи производствени разходи, нарушени доставки и по-слабо външно търсене. Това ще се отрази в отлагане на инвестиционни планове. В същото време се очаква публичните капиталови разходи да подкрепят нарастването на инвестициите в основен капитал, което се прогнозира да достигне 5,5%. От страна на публичното потребление също се прогнозира положителен принос за растежа на БВП. По-умереното търсене от основни търговски партньори на България, съчетано със силно ограничения износ към Руската федерация и Украйна, ще се отрази в забавяне на общия темп на износа на стоки от България през 2022 г. (3,1%). Приносът на нетния износ към растежа на БВП ще е отрицателен.

✓ *Пазар на труда*

За 2022 г. се очаква броят на заетите да отбележи ръст от 1,7%, което ще бъде обусловено от икономическия ръст, но също и от потока украински бежанци към страната, като част от тях се очаква да се включат на българския пазар на труда като заети. В сравнение с предишната прогноза за ЗДБРБ за 2022 г., растежът на заетостта е завишен с 0,7 пр.п., като основната причина за това е потокът бежанци, част от който се очаква да бъде интегриран на българския пазар на труда. В съответствие с положителната динамика на заетостта, коефициентът на безработица се очаква да се понизи до 4,5% през 2022 г. и е по-нисък спрямо предходната прогноза (5%). Корекцията надолу се дължи основно на данните от Наблюдението на работната сила (НРС) и данните на Агенцията по заетостта за регистрираните безработни, които показват, че безработицата се е върнала към предкризисните си равнища по-рано от очакваното.

Номиналното нарастване на доходите от труд ще остане високо. През 2022 г. номиналният растеж на компенсацията на един нает е оценен на 9,2%. Показателят е ревизиран във възходяща посока (с около 1 пр.п.) спрямо прогнозата, използвана за разработване на ЗДБРБ за 2022 г., като ревизията отразява наличната информация за доходите от труд през първото тримесечие на годината. Факторите, които ще окажат влияние, са свързани с очакваното търсене на труд, повишиването на минималната работна заплата и някои вторични ефекти от високите темпове на инфляция в страната. Ограничаващ ефект върху динамиката на доходите може да се очаква по линия на публичния сектор и включването на бежанците от Украйна на пазара на труда. Забавянето на икономическата активност през 2022 г. ще отразява по-ниския темп на нарастване на производителността на труда (1,2%).

✓ *Инфлация*

В съответствие с промяната на външните допускания за валутния курс и международните цени на сировините, както и актуализацията на данните за Хармонизирания индекс на потребителските цени до април, очакванията за динамиката на потребителските цени в страната са за по-висока инфлация през 2022 г. Корекцията е основно поради по-високо от очакваното поскъпване на храните и неенергийните нехранителни стоки по линия на по-силни ефекти от сировините и енергоносителите. Наблюдаваното повишение на цените на петрола и неенергийните сировини се очаква да се забави през втората половина на годината. В съответствие с това, нарастването на общото равнище на потребителските цени ще продължи да се ускорява до средата на годината, след което също ще започне да се забавя, по месеци на годишна база, а инфлацията в края на 2022 г. ще достигне 11,6%. Водещ принос за това ще имат храните, чието поскъпване ще се ускори до 23,9% на годишна база през декември. Съществен принос ще имат и компонентите на базисната инфлация поради очакваните вторични ефекти от ускореното поскъпване на енергоносителите и затрудненията във веригите на доставки. Цените на услугите ще се повишат с 9,8% в края на 2022 г., а неенергийните нехранителни стоки – със 7,1%. Енергийните стоки също ще допринесат положително, като повищението в цените на транспортните горива се очаква да се забави до 13,9% в края на годината. Средногодишната инфлация през 2022 г. се прогнозира да бъде 11,9%.

✓ *Платежен баланс*

През 2022 г. се очаква дефицитът по текущата сметка на платежния баланс да се увеличи до 2,4% от прогнозния БВП. Основен принос за влошаването както спрямо предходната прогноза, така и спрямо 2021 г., ще има по-големият отрицателен баланс при търговията със стоки. Той ще е резултат от по-силния реален растеж на вноса спрямо износа при леко положителни условия на търговия.

Динамиката на статията „Услуги“ ще бъде движена основно от статия „Пътувания“. В резултат на военните действия в Украйна и наложените мерки върху Руската федерация се очаква по-умерено нарастване на посещенията на чуждестранни туристи в страната спрямо прогнозата, използвана в ЗДБРБ 2022. Същевременно, отчитането на разходите на бежанци като износ на услуги от статия „Пътувания“ ще има положителен ефект. Средствата, които държавата отпуска като помощ, resp. плащания към нерезиденти от сектор „Държавно управление“, са отразени по статия „Вторичен доход“. Направено е допускане, че тези плащания ще бъдат напълно компенсирани чрез средства от фондове на ЕС, които са отразени в същата статия.

✓ *Паричен сектор*

Търсенето на кредити през 2022 г. ще се забави в сравнение с 2021 г. в съответствие с очакваното влошаване на икономическата ситуация и повишената несигурност поради конфликта в Украйна. Въпреки това, очакванията за динамиката на кредитите са ревизирани леко във възходяща посока спрямо заложените в прогнозата, използвана при изготвянето на ЗДБРБ за 2022 г. Причина за това е отчитането на текущото развитие на показателите и все още нарастващите инфлационни очаквания на икономическите агенти в среда на отрицателни реални лихвени проценти.

Вземанията от предприятия¹ в края на 2022 г. ще забавят растежа си спрямо предходната година до 5,1% (при 6,1% в края на 2021 г.) поради отрицателните ефекти върху инвестиционната активност, а тези на домакинствата – до 10,4%. Общо растежът на вземанията от частния сектор през 2022 г. се очаква да бъде около 7,2%. Факторът, който ще действа в посока забавяне растежа на кредита за домакинствата, ще бъде очакваното забавяне в растежа на потреблението през 2022 г. Ограничаващо кредитната активност влияние от страна на предлагането може да има и обявеното от Българската народна банка (БНБ) увеличение на нивото на антицикличния капиталов буфер през октомври² 2022 г. Въпреки прогнозираното забавяне при жилищните кредити през 2022 г. темпът им на растеж ще остане относително висок, тъй като покупката на жилище е основна алтернативна форма за инвестиция или за съхранение на стойността в среда на висока инфлация и ниски лихвени проценти. Привлечените депозити в банковата система ще продължат да нарастват с относително високи темпове до края на 2022 г., отчитайки завишената несигурност, но растежът им леко ще се забави. Очакванията са в края на 2022 г. паричното предлагане да забави годишното си нарастване до 10,3 на сто.

✓ *Рискове пред прогнозата*

Военният конфликт в Украйна внесе нова несигурност в икономическите перспективи. Ситуацията е бързо променяща се със значителни отрицателни рискове за икономиките на ЕС и България.

При невъзможност за пълно компенсиране на вноса на енергийни суровини от Руската федерация с такъв от алтернативни източници ще има нарушения в производствените процеси както в страната, така и в основни търговски партньори, което може да се отрази в ограничен износ, влошени финансови резултати на фирмите, увеличаване на безработицата, по-ниска инвестиционна активност. В допълнение, липсата на суровини ще формира

¹ Денните се отнасят за нефинансови и финансови предприятия от паричната статистика на БНБ.

² УС на БНБ увеличи нивото на антицикличния капиталов буфер, приложим за местни кредитни рискови експозиции, от 0.5% на 1.0% считано от 1 октомври 2022 г.

по-големи от очакваните ефекти върху цените, ще ограничи разполагаемия доход и допълнително ще намали потреблението.

Рисковете пред прогнозата за инфлацията остават преобладаващо във възходяща посока, като се свързват с несигурността за разрешаването на конфликта и произтичащата от това вероятност за продължаващо повишение на международните цени на основни международно търгуеми сировини (петрол и природен газ, хrани, метали, торове). Друг фактор, който може допълнително да ускори инфлацията в страната, са формираните високи инфлационни очаквания, които са повлияни от посягането на стоки от първа необходимост – в т.ч. хrани и енергия.

Риск продължава да бъде и епидемичната ситуация, вероятността от поява на нов вариант на вируса и въвеждането на ограничения, въпреки че данните от последната година не показват съществен отрицателен ефект върху икономиката по тази линия.

Оценяването на ефекта от притока на бежанци е обвързано с допускания за броя на хората, продължителността на престоя им и разходите им. Отклонението от тези допускания е риск за точността на прогнозата.

Пред прогнозата съществуват и рискове в положителна посока. Облекчаване на геополитическата ситуация ще намали натиска върху инфлацията, което ще окаже положителен ефект върху икономическата активност. Тогава може да не се наблюдава забавен растеж на посещенията на чужденци в страната през летния туристически сезон, което ще има положителен ефект върху растежа на БВП.

Допускания при актуализацията на бюджетната прогноза за очакваните данъчни приходи по държавния бюджет за 2022 година

Променените макроикономически перспективи за настоящата година се отразяват в промяна на годишните разчети при основните данъци.

Актуализираната оценка за очакваните данъчни приходи за 2022 г. е направена на база на показателите в актуализираната макроикономическа прогноза на МФ, изпълнението на данъчните приходи към 30.04.2022 г., ефектите от прилаганите данъчни мерки и оценките на ефектите от планираните промени в данъчното законодателство, част от пакета антикризисни мерки на правителството. Направените оценки за ефекта върху бюджетните приходи от основните данъци са съобразени с допусканията относно продължаващото действие през 2022 г. на данъчните мерки, свързани с пандемията от COVID-19. Променлива величина остава ефектът от протичащите процеси във външноикономически план, включително развитието на военния конфликт в Украйна.

Прогноза на МФ за основните макроикономически показатели за 2022 г.

	2022
Цена на петрол "Брент" щ.д./барел	100,0
Валутен курс щ.д./лв.	1,83
Номинален ръст на БВП спрямо предходната година	13,4%
Номинален растеж на потреблението спрямо предх. година	13,7%
Номинален растеж на износа спрямо предходната година	31,1%
Номинален растеж на вноса спрямо предходната година	32,9%
Инфлация (средногодишна)	11,9%
Компенсации на наетите лица – номинален ръст	11,1%
Бруто опериращ излишък/смесен доход – номинален растеж	15,4%
БВП (млн. лева)	150 494
Потребление (млн. лева)	119 794
Бруто опериращ излишък/смесен доход (млн. лева)	67 036
Износ (млн. лева)	109 662
Внос (млн. лева)	-109 283
Компенсации на наетите лица (млн. лева)	67 036

При тези допускания в актуализираната макроикономическа прогноза на МФ и отчитайки ефектите от промените в данъчната политика от предложените антикризисни мерки се прогнозира данъчните приходи по държавния бюджет за 2022 г. да възлязат на 30 700,1 млн. лв. или спрямо отчета за 2021 г. с 3 363,6 млн. лв. повече (12,3 %). От една страна, променените очаквания по отношение на основните индикатори в макрорамката на бюджета водят до нарастване на размера на данъчните приходи по държавния бюджет с 945,2 млн. лв. спрямо разчетите в ЗДБРБ за 2022 г., докато ефектите върху данъчните постъпления по държавния бюджет от предложените антикризисни мерки чрез промени в данъчната политика водят до загуба за бюджета в размер на 597,7 млн. лв. в годишен план. Нетният ефект от промяната в макрорамката и ефектите от антикризисните мерки е увеличение на данъчни приходи за 2022 г. в размер на 347,5 млн. лв. Нарастването в разчетите на неданъчните приходи е в размер на 240,2 млн. лв. или общият нетен ефект в приходите по държавния бюджет за 2022 г. е увеличение в размер на 587,8 млн. лева.

II. Актуализирана фискална рамка за 2022 г. с отразени ефекти от промените в очакванията за развитието на макроикономическите индикатори и отчетени ефекти в приходите и разходите от пакета антикризисни мерки, които да се приложат от юли 2022 година

Отчитайки променената среда, МФ актуализира макроикономическата прогноза за 2022 г., което съответно рефлектира и в промяна на рамката по приходите по КФП за настоящата година. Нетният ефект в приходите по държавния бюджет за 2022 г. е увеличение в размер на **587,8 млн. лева**. Освен това в одобрения от Съвета на ЕС План за възстановяване и устойчивост (ПВУ) на Република България и договорения профил на плащанията в рамките на техническите консултации с Европейската комисия е предвидено през 2022 г. България да получи по-високи от планираните грантове от ЕС (увеличение от **1 057,4 млн. лв.**), което променя разчета по сметките за средства от ЕС, съответно разчета по КФП. Отчитайки съответните ефекти в разчетите, произтичащи от тези обстоятелства, МФ изготви актуализирани разчети по приходите по КФП. Нетното увеличение на приходите от посочените промени възлиза на **1 645,2 млн. лв.**, което представлява 1,1 на сто от прогнозния БВП.

В частта на разходите и вноската в общия бюджет на ЕС актуализираната фискална рамка по КФП обвързва допълнителните разходи по бюджетите на държавното обществено осигуряване (ДОО), респективно Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), свързани с мерките в пенсионната сфера, както и необходимия ресурс за компенсациите към крайните потребители физически лица на горива, залегнали в антикризисния пакет, и други мерки, в т.ч. увеличение на трудовите възнаграждения на медицинския персонал, зает в здравните и лечебните заведения, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на здравеопазването и в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в детските ясли и яслените групи към детски градини, за подкрепа на уязвимите сектори в селското стопанство във връзка с разходите за подкрепа по Временната рамка за мерки за държавна помощ при подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна и по линия на съществуващите държавни помощи за хуманно отношение към животните, по-висок от планирания за годината размер на вноската на Република България в общия бюджет на ЕС, икономии в някои планирани разходи и други. Нетният ефект в разходите по КФП от посочените промени възлиза на **1 973,3 млн. лв.**, което представлява 1,3 на сто от прогнозния БВП за годината.

Посочените нетни ефекти в приходите и разходите по КФП са разчетени при запазване на заложената целева стойност по отношение на размера на дефицита по КФП, отнесен към прогнозния БВП за 2022 г., като съответно *сaldoto по КФП за 2022 г. се предвижда да бъде отрицателно в размер на 4,1 на сто от прогнозния БВП*.

В следната таблица са представени разчетите по КФП към ЗДБРБ за 2022 г., отчетните данни към месец април и актуализираните разчети към ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.

Таблица 1

КОНСОЛИДИРАНА ФИСКАЛНА ПРОГРАМА	Разчети към ЗДБРБ за 2022 г.	Отчет към 30.04.2022	Прогноза към ЗИД на ЗДБРБ	Изменение ЗИД/ЗДБРБ за 2022 г.
	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	57 253,5	17 789,1	58 898,7	1 645,2
Данъчни приходи	45 015,1	14 022,0	45 362,6	347,5
Преки данъци	9 191,0	2 279,1	9 051,7	-139,3
Корпоративни данъци	3 929,3	660,6	4 020,0	90,7
ДДФЛ	5 261,7	1 618,6	5 031,7	-230,0
Приходи на социално и здравноосигурителните фондове	13 393,8	4 148,7	13 393,8	0,0
Косвени данъци	21 050,1	6 944,8	21 515,1	465,0
ДДС	14 780,0	5 048,8	15 260,0	480,0
Акцизи	5 915,0	1 732,0	5 820,0	-95,0
Мита и митнически такси	303,1	143,4	380,0	76,9
Данък върху застрахователните премии	52,0	20,5	55,1	3,1
Други данъци	1 380,2	649,4	1 402,0	21,8
Неданъчни приходи	7 103,1	2 879,1	7 343,3	240,2
Помощи и дарения	5 135,3	887,9	6 192,8	1 057,4
II. РАЗХОДИ И ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	63 153,8	16 906,5	65 127,1	1 973,3
Нелихвени разходи	60 806,2	16 030,6	62 622,9	1 816,7
Текущи нелихвени	52 293,5	15 052,5	54 106,9	1 813,3
в т.ч.				
персонал	13 256,9	4 242,8	13 317,1	60,2
издръжка	8 460,0	1 552,5	8 790,1	330,1
субсидии и други текущи трансфери	5 762,9	1 642,8	5 762,9	0,0
социални и здравноосигурителни плащания	24 489,2	7 577,9	25 927,2	1 438,0
Капиталови разходи и трансфери	8 238,1	969,8	8 238,1	0,0
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	19,1	8,3	19,1	0,0
Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи	255,5		258,8	3,4
Разходи за лихви	664,3	340,9	664,3	0,0
Вноска на Република България в бюджета на ЕС	1 683,3	534,9	1 839,9	156,6
III. БЮДЖЕТНО САЛДО (I-II)	-5 900,3	882,5	-6 228,4	-328,1
IV. ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО	5 900,3	-882,5	6 228,4	328,1
Външно финансиране (нето)	1 378,0	-2 465,2	4 378,0	3 000,0
Вътрешно финансиране (нето)	4 522,3	1 582,7	1 850,4	-2 671,9

Източник: МФ

➤ **Промени по държавния бюджет за 2022 г.**

С оглед съгласуваност на отделните закони в съответствие с предложените антикризисни мерки и променените макроикономически очаквания се налагат промени в разчетите по приходите, разходите, бюджетните взаимоотношения (трансферите), вноската на Република България в общия бюджет на ЕС и бюджетното салдо по държавния бюджет за 2022 г. В частта на неданъчните приходи, в съответствие с Разпореждане №5 на Министерския съвет от 27.04.2022 г. за установяване и внасяне в полза на

държавата на отчисления от печалбата от държавни предприятия и търговски дружества с държавно участие в капитала, приходите от дивиденти са увеличени с 213,5 млн. лв. Неданъчните приходи по държавния бюджет са увеличени и с планирани допълнителни приходи от услуги в размер на 25 млн. лв., събиращи от Българската агенция по безопасност на храните при осъществяване на фитосанитарния контрол по външните граници на ЕС, във връзка с чл. 80 - чл. 85 на Регламент ЕС 625/2017 и съгласно чл. 3, ал. 5 от Закона за българската агенция по безопасност на храните. До 21-и май 2022 г. тези приходи не са постъпвали по бюджета на Българската агенция по безопасност на храните, респективно в държавния бюджет.

В законопроекта е предложено увеличение на разходите по държавния бюджет с 349,5 млн. лв., основно във връзка с Програма за компенсиране на физическите лица, крайни потребители на горива, за подкрепа на уязвимите сектори в селското стопанство във връзка с разходите за подкрепа по Временната рамка за мерки за държавна помощ при подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна и по линия на съществуващите държавни помощи за хуманно отношение към животните, както и други приоритетни разходи, както и увеличение в частта на бюджетните взаимоотношения (трансферите) поради предвидените промени в пенсионната сфера и увеличение на размера на вноската на Република България в общия бюджет на ЕС за 2022 г.

Освен това в частта на финансирането се предлагат и мерки по отношение на обезпечаването на допълнителен ресурс от дългови източници през 2022 г. за префинансиране на предстоящите погашения по държавния дълг в началото на 2023 г., в т.ч. падежа през първото тримесечие на 2023 г. на облигациите, емитирани на международните финансови пазари. Със законопроекта е предложено увеличение на максималния размер на новия държавен дълг, който може да бъде поет през 2022 г., от 7,3 млрд. лв. на 10,3 млрд. лв., като допълнително набраните средства ще послужат за префинансиране по падежираща държавен дълг в началото на следващата година. В тази връзка е предложена и промяна и по отношение на максималния размер на държавния дълг към края на 2022 г., който е увеличен съответно от 35,5 млрд. лв. на 38,5 млрд. лв.

✓ *Промени в разчетите по приходите по държавния бюджет за 2022 година*

Приходи от корпоративни данъци (вкл. данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) и други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)

Прогнозните приходи от корпоративни данъци и други данъци по ЗКПО за 2022 г. са 4 170,0 млн. лв., което представлява 2,8 % (112,5 млн. лв.) повече от разчетите заложени в ЗДБРБ за 2022 година.

Прогнозата по видове данъци е както следва:

- Корпоративен данък (от нефинансови предприятия и финансова институции) - 3 908,0 млн. лв., като в сравнение с годишния план за 2022 г., приходите са с 1,5 % по-високи (59,2 млн. лв.);
- Данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица - 112,0 млн. лв., като ръстът на приходите в сравнение със ЗДБРБ за 2022 г. е 39,2 % (31,6 млн. лв.);
- Други данъци по ЗКПО – 150,0 млн. лв., като в сравнение с годишния план за 2022 г., приходите са със 17,0 % по-високи (21,8 млн. лв.).

Приходите от *корпоративни данъци* (вкл. корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица) са прогнозирани на база показателите от актуализираната макрорамка на МФ, както и информацията за изпълнението на тези данъци за четирите месеца на 2022 г. и за предходната година. Взети са предвид предприетите действия за подобряване на събирамостта на данъците.

Актуализираният размер на прогнозните приходи от *данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица* е 112,0 млн. лв. или 39,2 % (31,6 млн. лв.) повече в сравнение със ЗДБРБ за 2022 г. По отношение на постъпленията от този вид данък, прогнозите отчитат изпълнението през 2021 г. и предходните години, състоянието на икономиката и въведените мерки за ограничаване на негативните ефекти от кризата. В актуализираната оценка са взети предвид:

- промените в показателите от актуализираната макроикономическа прогноза на МФ;
- очакванията за по-високи прогнозни постъпления от данъка върху доходите на чуждестранни юридически лица, който представлява голям дял от тази група приходи. Ръстът на изпълнение на годишния план за 2022 г. към 30.04.2022 г. е 2,7 п.п. (54,6 % към 30.04.2022 г., при 51,9 % към отчета за същия период на предходната година);
- отчетеният ръст от постъпленията от този вид данък към края на месец април 2022 г. – 8,0 % (3,1 млн. лв.).

Очакваните постъпления от групата на *другите данъци по ЗКПО* за 2022 г. са в размер на 150,0 млн. лв. или 17,0 % (21,8 млн. лв.) повече в сравнение със ЗДБРБ за 2022 година. По-високите приходи по тази група данъци, се дължат основно на актуализираната оценка на постъпленията от данък върху

хазартната дейност. Те са с най-голям относителен дял в групата и се очаква да се повишат с 36,6 % (20,0 млн. лв.) спрямо заложеното в закона.

Приходи от данъци върху доходите на физическите лица (ДДФЛ)

Актуализираният размер на прогнозните приходи от данъци върху доходите на физически лица за 2022 г. по държавния бюджет е 5 015,0 млн. лв. ***В сравнение с първоначалния план, приходите са с 4,4 % по-ниски (230 млн. лв.).***

Намалението се дължи на планираното като антикризисна мярка увеличение на данъчните облекчения за деца. Предвижда се увеличаване размера на данъчното облекчение за деца (от 4 500 лв. на 6 000 лв. годишно) и на данъчното облекчение на деца с увреждания (от 9 000 лв. на 12 000 лв. годишно), както и въвеждане на възможност за авансово ползване (тримесечно) за 2022 г. на двете данъчни облекчения.

Отразявайки ефектите от промените в показателите от актуализираната макроикономическа прогноза на МФ, приходите от ДДФЛ се очаква да нараснат с 67,8 млн. лв. в сравнение с планираните показатели в ЗДБРБ за 2022 година. Ефектът от допълнително планирания увеличен размер с предвидена възможност за авансово ползване на облекченията за деца за доходите, придобити през 2022 г. (загуба от 230 млн. лв.) и актуализирания по отчетни данни ефект от данъчните облекчения за деца за доходите, придобити през 2021 г. (допълнителна загуба от 67,8 млн. лв.), кумулативно водят до намаление в прогнозните приходи за 2022 г. с 297,8 млн. лв. Така, нетният ефект от промяната в макрорамката и ефектите от увеличението на размера на данъчните облекчения за деца върху очакваните постъпления от ДДФЛ за 2022 г. е 230 млн. лв. по-малко приходи.

Приходи от ДДС

Прогнозите за приходите от ДДС са изгответи на базата на актуализираната макроикономическа прогноза на МФ, като в разчетите са отразени и бюджетните ефекти от действащите към момента и предложените допълнителни антикризисни мерки, които имат отражение върху постъпленията от данъка за настоящата година. Актуализираните годишни разчети предвиждат приходите от ДДС за 2022 г. да бъдат в размер на 15 260,0 млн. лв. Съпоставено с разчетите към ЗДБРБ за 2022 г. приходите от ДДС за 2022 г. се повишават с 620,9 млн. лв., поради променените очаквания в актуализираната макроикономическа прогноза на МФ спрямо заложената макрорамка в ЗДБРБ за 2022 г. От друга страна, отразявайки ефектите по отношение на приходите от ДДС от планираните антикризисни мерки, прогнозните приходи от данъка са намалени със 140,9 млн. лв. С това ***нетният ефект от промяната в макрорамката и ефектите от***

антикризисните мерки е увеличение на данъчни приходи от ДДС за 2022 г. в размер на 480,0 млн. лв.

При изготвяне на прогнозата за приходите от ДДС за 2022 г. са отчетени ефектите от следните антикризисни мерки:

- въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за доставки на централно отопление от 01.07.2022 г.;
- въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за доставки на природен газ от 01.07.2022 г.;
- въвеждане на нулева ставка на ДДС за доставка на хляб от 01.07.2022 г.;
- освобождаване от акциз на електрическата енергия и природния газ, включително втечен нефтен газ (LPG), което има отрицателен ефект и върху приходите от ДДС;
- увеличаване на акциза за цигари, тютюн за пущене, пури и пурети, нагреваеми тютюневи изделия и наргилета и въвеждане на акциз върху течностите в електронните цигари;
- прилагане на стандартната ставка от 20 % за ДДС за консумацията на бира и вино от ресторантърски и кетъринг услуги от 01.07.2022 г.;
- разширяване обхвата на РМС 592/2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджетни средства по договори от 01.07.2022 г.

По-високият размер на прогнозата за приходите от ДДС за 2022 г. спрямо първоначалните разчети към ЗДБРБ за 2022 г. се дължи на повишеното потребление и по-високите приходи от ДДС от внос. За периода януари – април 2022 г. приходите от ДДС при внос са в размер на 2 066,7 млн. лв., със 764,1 млн. лв. (58,7%) над събраните през същия период на 2021 г. и с 309,5 млн. лв. (17,6%) над планираните за периода. Отчетеният ръст е формиран както от регистрирания ръст на цените на внасяните стоки (28,9%), така и от ръста във физическите обеми (18,8%) на стоките, внесени от трети страни и обложени с ДДС при внос. През първите четири месеца на 2022 г. касовите приходи от ДДС при внос на сиров петрол са в размер на 430 млн. лв., като е отчетено увеличение с 246,2 млн. лева (134,0%) спрямо януари-април 2021 година. За регистрирания ръст допринася динамиката на икономическата среда и по-големите количества внесен сиров петрол през март и април 2022 година.

Приходи от акцизи

Актуализираният размер на прогнозните приходи от акцизи за 2022 г. е 5 820,0 млн. лв. *В сравнение с първоначалния план, приходите са с 1,6 % по-ниски (95 млн. лв.).* От промените в актуализираната макроикономическа прогноза на МФ приходите от акцизи се повишават с 64 млн. лв., но от друга страна, ефектите от планираните антикризисни мерки са оценени на 159 млн.

лв. загуба на приходи от акцизи. С оглед на това, нетният ефект от промяната в макрорамката и ефектите от антикризисните мерки е намаление на приходите от акцизи за 2022 г. в размер на 95,0 млн. лв. При изготвяне на прогнозата на приходите от акцизи е отчетен ефектът от следните антикризисни мерки:

- Освобождаване от акциз на електрическата енергия и природния газ съгласно член 15 от Директива 2003/96/EО на Съвета от 27 октомври 2003 година относно преструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията и освобождаване от акциз на втечнения нефтен газ (LPG), използван като моторно гориво;
- Увеличаване на акциза на цигари, тютюн за пущене, пури и пурети, нагреваеми тютюневи изделия и нарзилета, и въвеждане на акцизна ставка за течността в електронните цигари.

Приходи от мита

Приходите от мита при внос на стоки от трети страни през 2022 г. се очаква да достигнат 380,0 млн. лева. *Ръстът на приходите в сравнение с първоначалния план е 25,4 % (76,9 млн. лв.).* При изготвянето на актуализирания размер на приходите от мита са взети предвид:

- ръстът на вноса на стоки и услуги;
- изпълнението на приходите от мита за периода януари – април 2022 година. За периода януари – април 2022 г. приходите от мита са в размер на 143,4 млн. лв., с 64,8 млн. лв. (82,5 %) над събраните през същия период на 2021 г. и с 36,0 млн. лв. (33,5 %) над планираните за периода. Отчетеният ръст е формиран както от регистрирания ръст на цените на внасяните стоки (28,6 %), така и от ръста във физическите обеми (4,8 %) на стоките обложени с мита, внесени от трети страни.

1. Мерки на данъчната политика, залегнали в антикризисния пакет

➤ Мерки на данъчната политика в сила от юли 2022 г.

С цел смекчаване на икономическите последици от внезапно настъпилата нестабилност на цените на нефта, природния газ, електрическата енергия, горивата, хранителни продукти и други е разработен пакет от антикризисни мерки, в т.ч. в областта на данъчната политика. През 2022 г. се предвиждат следните мерки с ефект върху данъчните приходи:

- Освобождаване от акциз на електрическата енергия, втечнения нефтен газ и природния газ съгласно член 15 от Директива 2003/96/EО на Съвета от 27 октомври 2003 г. относно преструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните

продукти и електроенергията. Мярката има за цел да подпомогне бизнеса и гражданиите, потребители на електрическа енергия, втечнения нефтен газ и природен газ във връзка с неочеквания значителен скок на цените на енергийните продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб. Мярката ще бъде реализирана чрез изготвяне на нотификация до Европейската комисия и промени в Закона за акцизите и данъчните складове.

Бюджетният ефект за 2022 г. е по-малко приходи от акцизи в размер на **159 млн. лв.**, в т.ч. **109 млн. лв.** загуба от освобождаването от акциз и на втечнения нефтен газ (LPG), използван като моторно гориво. В резултат на освобождаването от акциз ще постъпят по-малко приходи от ДДС в размер на **31,8 млн. лв.**

- **Въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за доставки на централно отопление.** ДДС директивата допуска прилагането на намалена ставка за доставки на централно отопление. Предложението за въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за централно отопление е свързано с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията, по-специално върху най-уязвимите, като същевременно се избягва прекъсването на доставките. Въвеждането на намалена ставка на ДДС ще намали риска от укриването на ДДС, както и ще способства за постигане на социални и икономически цели при настоящите високи нива на цените на природния газ и другите горива, използвани от топлофункционните дружества. Мярката се предвижда да се прилага от 1 юли 2022 г. Бюджетният ефект за 2022 г. е **загуба в размер на 15 млн. лв.**

- **Въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за доставки на природен газ.** ДДС директивата допуска прилагането на намалена ставка за доставки на природен газ. Предложението за въвеждане на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за природен газ е свързано с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията, по-специално върху най-уязвимите, като същевременно се избягва прекъсването на доставките. Въвеждането на намалена ставка на ДДС ще намали риска от укриването на ДДС, както и ще способства за постигане на социални и икономически цели. Мярката се предвижда да се прилага от 1 юли 2022 г. Бюджетният ефект за 2022 г. е **загуба в размер на 50 млн. лв.**

- **Въвеждане на нулева ставка на ДДС за доставка на хляб от 01.07.2022 г.** ДДС директивата допуска прилагането на нулева ставка за доставка на хляб. Предложението за въвеждане на нулева ставка на ДДС за доставката на хляб е свързано с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на хляба върху домакинствата, по-специално

върху най-уязвимите, като същевременно се избягва прекъсването на доставките. Въвеждането на нулева ставка на ДДС ще намали риска от укриването на ДДС, както и ще способства за постигане на социални и икономически цели при значително нарасналите цени по веригата от производителите на зърно до производителите и търговците на хляб. Бюджетният ефект за 2022 г. е **загуба в размер на 60,9 млн. лв.**

- **Премахване прилагането на намалената ставка на ДДС за бира и вино, като част от ресторантърски и кетъринг услуги от 01.07.2022 г.** Прилагането на намалена ставка на ДДС в размер на 9% за доставки на бира и вино, като част от ресторантърски и кетъринг услуги беше временна мярка свързана с пандемията с COVID-19. Предвижда се за тези доставки да се прилага отново стандартната ставка на ДДС в размер на 20%. Бюджетният ефект за 2022 г. е **повече приходи от ДДС в размер на 9,8 млн. лв.**

- **Намаляване на размера на законната лихва от ОЛП+10 на сто на ОЛП+8 на сто.** Мярката има за цел актуализиране на размера на законната лихва по просрочени парични задължения, като същият бъде съобразен с новите икономически условия в страната. С предложената мярка се цели да бъдат подпомогнати и наследчени да заплатят съответните задължения лицата, които заплащат законна лихва по просрочени парични задължения. По-ниската ставка би стимулирала лицата за доброволно заплащане на дължимите публични вземания и е в състояние да повиши събирамостта на данъчните задължения. Мярката ще бъде реализирана чрез промяна в Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения. Мярката се предвижда да се прилага от 1 юли 2022 г. Бюджетният ефект за 2022 г. е **загуба в размер на 13 млн. лева.**

- **Увеличаване размера на данъчните облекчения за деца.** Предвижда се увеличаване размера на данъчното облекчение за деца (за едно ненавършило пълнолетие дете от 4 500 лв. на 6 000 лв. годишно, за две ненавършили пълнолетие деца от 9 000 лв. на 12 000 лв., за три и повече ненавършили пълнолетие деца от 13 500 на 18 000 лв.) и на данъчното облекчение на деца с увреждания (от 9 000 лв. на 12 000 лв. годишно), както и въвеждане на възможност за авансово ползване за 2022 г. на двете данъчни облекчения. С предложената мярка държавата ще осигури навременен финансов стимул в хода на годината, свързан с увеличаване на реалния разполагаем доход на семействата с непълнолетни деца, както и на семействата, отглеждащи деца с увреждания. Мярката се предвижда да се прилага от 1 януари 2022 г. Бюджетният ефект за 2022 г. е **загуба в размер на 230 млн. лева.**

- **Разширяване обхвата на РМС 592/2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджетни средства по договори чрез**

въвеждане на правилата в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Мярката има за цел насищаване на данъчно задължените лица за заплащане на техните неплатени публични вземания. С мярката се разширяват кръгът на разпоредителите с бюджет, задължени да спазват този ред за разплащане и се намалява прагът, спрямо който са в сила правилата на режима. Мярката е предложена да се реализира чрез изменение и допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс. Очаква се **положителен бюджетен ефект в размер на 20 млн. лв. за 2022 година.**

- **Увеличаване на акциза на цигари, тютюн за пущене, пури и пурети, нагреваеми тютюневи изделия и наргинета, както и въвеждане на акцизна ставка за течностите в електронните цигари.** Мярката има за цел осигуряване на минимално, поетапно и балансирано увеличаване на акцизните ставки на цигари, тютюн за пущене, пури и пурети, нагреваеми тютюневи изделия и наргинета, както и за течностите в електронните цигари за четири последователни години. По този начин ще се увеличат плавно цените на тютюневите изделия, което е предпоставка да се запази ниският дял на незаконната търговия с тютюн и тютюневи изделия и да се постигне както ръст на бюджетните приходи от акцизи, така и да се запази стабилността на пазара. Въвеждането на 4-годишен акцизен календар за увеличаване на акциза върху всички продуктови категории тютюневи изделия ще осигури прозрачност на процеса, предвидимост за бизнеса и стабилност за потребителите. Мярката е във връзка с предстоящото преразглеждане на Директива 2011/64/EС на Съвета от 21 юни 2011 година относно структурата и ставките на акциза върху обработен тютюн, с което ще бъдат предложени по-високи минимални нива на облагане на тютюневите изделия. Следва да се има предвид, че Република България към момента прилага минимални нива на облагане с акциз на тютюневите изделия, и в тази връзка очакваните по-високи изисквания към минималните нива на облагане ще бъдат значителни.

Предвижда се мярката да влезе в сила от 1 юли 2022 г.

2. Мерки в разходите, бюджетните взаимоотношения (трансфери) по държавния бюджет и промяна в планирания размер на вноската на Република България в общия бюджет на ЕС за 2022 година

- **Осъвременяване на пенсиите от юли 2022 г. и прилагане на нов механизъм за подобряване на адекватността на пенсиите от октомври 2022 година**

С оглед съгласуваност на предложените мерки в отделните сектори със законопроекта за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г. са отразени съответните промени в бюджетните взаимоотношения с бюджетите на ДОО и НЗОК за 2022 г., дължащи се на предложените със законопроектите за изменение и допълнение на Закона за бюджета на ДОО за 2022 г. (ЗИД на

ЗБДОО за 2022 г.) и на Закона за бюджета на НЗОК за 2022 г. (ЗИД на ЗБНЗОК за 2022 г.) мерки в пенсионната сфера в изпълнение на социалния пакет от антикризисни мерки. Нетният ефект в частта на бюджетните взаимоотношения по държавния бюджет с бюджета на ДОО от предложените мерки в пенсионната сфера възлиза на 1 386,5 млн. лв., докато увеличението на трансферите от държавния бюджет за здравно осигуряване на пенсионерите е в нетен размер на 65,6 млн. лв., с което общия нетен ефект в частта на бюджетните взаимоотношения с други бюджети е увеличение на планираните средства за предоставени трансфери от държавния бюджет с 1 452,1 млн. лева.

Със ЗИД на ЗБДОО за 2022 г. е предложен цялостен пакет от мерки, насочени към подобряване адекватността на пенсийте, изплащани от ДОО и от Учителския пенсионен фонд. Като първа стъпка за реализиране на заложените цели ще се гарантира, че от началото на месец юли 2022 г. изплащаните към 30 юни „COVID-19 добавки“ от 60 лв. и индивидуални компенсаторни суми за разликата между плащанията (пенсии, добавки и допълнителни плащания) от ДОО преди и след преизчисляването с по-голяма тежест на година стаж от 25 декември 2021 г., ще бъдат включени в размера на пенсийте за трудова дейност. Заедно с това ще се приложат по-високи от първоначално заложените проценти за осъвременяване на пенсийте за трудова дейност и за индексиране на пенсийте, несвързани с трудова дейност. Това се предвижда да се постигне чрез:

- всички пенсии за трудова дейност, отпуснати до 31 декември 2021 г., се осъвременяват считано от 1 юли 2022 г., с 10 на сто;
- изплащаните на пенсионерите с пенсия за трудова дейност към 30 юни допълнителни суми (т.нар. „COVID-19 добавки“) и индивидуални компенсаторни суми, се включват в размера на получаваната от тях пенсия след прилагане на осъвременяването с 10 на сто;
- „COVID-19 добавката“ се включва и в размера на пенсийте или събора от пенсийте и на пенсионерите, упражнили право на пенсия между 1 януари и 30 юни 2022 г.;
- за пенсионерите, упражнили право на пенсия след 30 юни 2022 г., също се предвижда включване на 60 лв. в размера на пенсията или събора на получаваните от тях пенсии;
- минималният размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст се увеличава от 370 лв. на 467 лв. (ръст от 26,2 на сто);
- максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличава от 1 500 лв. на 2 000 лв. (увеличение от 33,3 на сто), а от началото на октомври максималният размер на получаваните една или повече пенсии се увеличава допълнително на 3 400 лева;

- размерът на социалната пенсия за старост и обвързаните с нея размери на пенсийте, несвързани с трудова дейност, както и добавки, се увеличава от 170 лв. на 247 лв. (45,3 на сто) от 1 юли 2022 година.

Втората стъпка, заложена в ЗИД на ЗБДОО, за подобряване на адекватността на пенсийте, е предвидена да се приложи от началото на месец октомври 2022 г. Тя се отнася към всички пенсии за трудова дейност и има за цел да преодолее изоставането на пенсийте, отпуснати по-назад във времето, от пенсийте, отпуснати в по-близък до днешния момент. Изоставането е резултат от обстоятелството, че прилаганите правила за осъвременяване на пенсийте след последното преизчисляване на пенсийте с по-актуален осигурителен доход през октомври 2008 г. са довели до това пенсийте да нарастват на годишна база значително по-бавно от темпа на нарастване на средния осигурителен доход за страната, което води до относително обедняване на пенсионерите спрямо останалите групи от обществото. Тази цел е предвидено да се постигне чрез следния механизъм:

- размерът на пенсийте се преизчислява със средния осигурителен доход за страната за дванадесетте месеца преди месеца на отпускането им при запазване на достигната продължителност на осигурителния стаж към момента на преизчисляването и при процент за година стаж, какъвто е бил според законодателството, валидно към момента на отпускането на съответната пенсия (за пенсийте за трудова злополука и професионална болест – при запазване на стойностите на съответните коефициенти по чл. 79 от Кодекса за социално осигуряване, каквито са били към момента на отпускане на пенсията).
- пенсийте, отпуснати до 31 декември 2007 г. включително, се преизчисляват със средния осигурителен доход за страната за 2007 г. от 398,17 лева.
- така определеният размер се увеличава, като за всяка година, следваща годината на отпускане на пенсията се прилага процент, равен на по-голямата стойност между стойността на нарастването на средния осигурителен доход за страната и инфляцията през предходната година;
- определеният по този начин размер се сравнява с размера към 30 септември 2022 г. и се избира по-благоприятният измежду двета за пенсионера.

В резултат на предложените мерки в пенсионната сфера се очаква разходите за пенсии по бюджета на ДОО за 2022 г. да нараснат с 1 386,5 млн. лв., съответно нарастване на произтичащата от това промяна на бюджетното взаимоотношение с държавния бюджет за 2022 г., вкл. и за покриване на недостига по бюджета на ДОО, а разходите за пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд за 2022 г. да нараснат с 15,1 млн. лева.

Освен по бюджета на ДОО и по държавния бюджет предложените мерки в пенсионната сфера имат отражение и по бюджета на НЗОК за 2022 г., отразяващи се в по-висок от планирания трансфер от държавния бюджет за здравно осигуряване на пенсионерите от ДОО. От друга страна, поради очаквани икономии по бюджета на НЗОК, свързани с отмяната на действието на извънредната епидемична обстановка от 1 април 2022 г., е предложено съответно намаление в частта на бюджетните взаимоотношения с държавния бюджет. Предвид тези промени в ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. е предвидено нетно увеличение на бюджетното взаимоотношение с бюджета на НЗОК за 2022 г. в размер на 65,6 млн. лв.

С оглед съгласуваност между отделните закони произтичащите промени от предложените мерки в пенсионната сфера намират отражение в трансферите в проектите на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г., ЗИД на ЗБДОО за 2022 г. и ЗИД на ЗБНЗОК за 2022 г., както следва:

- По бюджета на ДОО – 1 386,5 млн. лв.
- По бюджета на НЗОК – 65,6 млн. лв.

Средната пенсия на един пенсионер, вкл. и от Учителския пенсионен фонд, се очаква да нарасне до 666 лв. през юли 2022 г., което е ръст от 23,2 на сто към нивото ѝ през юни 2022 г. без отчитане на допълнителните суми, изплащани към пенсийте, и с 9,4 на сто при отчитане на допълнителните суми. През октомври 2022 г. средната пенсия на един пенсионер, вкл. и от Учителския пенсионен фонд, се очаква да достигне 718 лв. или да нарасне със 7,8 на сто спрямо юли 2022 г. Очаква се в резултат на преизчислението през октомври около 717,7 хиляди пенсии да бъдат увеличени.

Освен до съществено подобряване на адекватността на пенсийте, промените, влизати в сила от 1 юли и 1 октомври 2022 г., водят до нарастване броя на пенсийте, получавани в действителен размер. Очаква се броят на пенсийте за трудова дейност, определени на минимален размер, да намалее от около 1,0 млн. пенсии в момента до 805,5 хил. пенсии през октомври, а броят на пенсийте, ограничени на максималния размер – от 33,2 хил. пенсии в момента до 1,0 хил. пенсии през октомври. По този начин, от около 48 на сто преди промените, през октомври 60 на сто от пенсийте за трудова дейност ще се изплащат в действителен размер.

- *Компенсиране на крайни потребители на горива - физически лица, които ползват за собствени нужди бензин и газъл (дизел), без добавки втеченен нефтен газ (LPG или пропан-бутан) и природен газ (метан).* Предвижда се разработване на Програма за компенсиране на физическите лица, крайни потребители на горива, която ще въведе механизъм за компенсация от 0,25 лв./литър за посочените горива. Програмата ще бъде одобрена с акт на Министерския съвет и се предвижда да се прилага за периода от 1 юли до 31 декември 2022 г. Бюджетният ефект за 2022 г. е

загуба в размер на **150 млн. лв.** Средствата за финансиране на Програмата са предвидени по централния бюджет с промени в чл. 1, ал. 5 от ЗДБРБ за 2022 година.

- **На база на прегледа на планираните разходи със ЗДБРБ за 2022 г. са идентифицирани икономии в разходите по държавния бюджет.** С отмяната на извънредната епидемична обстановка на територията на Република България, свързана с епидемичното разпространение на COVID-19, от началото на април през настоящата година, редица мерки и дейности, които са обвързани с обявената извънредна епидемична обстановка, поетапно започват да отпадат, като например в учебните заведения на територията на страната на учениците не се провежда изследване за COVID-19 с щадящи бързи антигенни тестове; изплащането на компенсации на работници и служители и на самоосигуряващи се лица, осигурени в икономически дейности, за които са наложени ограничения за осъществяването им в периода на обявена извънредна епидемична обстановка; изплащането на месечна целева помош при обявена извънредна епидемична обстановка на семейства с деца до 14-годишна възраст по чл. 166 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане и др. В тази връзка и предвид необходимостта от осигуряване на източник за финансиране на предлаганите с актуализацията допълнителни дейности се извърши преглед на разходите по съответните направления и области по чл. 1, ал. 5 от ЗДБРБ за 2022 г., като възможностите за икономии се оценяват на 141,7 млн. лв., формирани от:

- *Област „Здравеопазване“* - за осигуряване на изследване за COVID-19 с щадящи бързи антигенни тестове на учениците от I до XII клас за шест месеца и за закупуване на въздухопречистватели от образователните институции – 60,8 млн. лв.
- *Област „Социална политика“* - за месечна целева помош при обявена извънредна епидемична обстановка на семейства с деца до 14-годишна възраст по чл. 166 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане за шест месеца – 19,5 млн. лв.
- *Област „Труд и заетост“* – за изплащане на компенсации на работници и служители и на самоосигуряващи се лица, осигурени в икономически дейности, за които са наложени от държавен орган временни ограничения за осъществяването им в периода на обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка, за мярка „Запази ме плюс“ при условията и реда на Постановление на Министерския съвет № 328 от 14 октомври 2021 г. за определяне на условията и реда за изплащане на компенсации на работници и служители и на самоосигуряващи се лица, осигурени в икономически дейности, за които са наложени от държавен орган временни ограничения за осъществяването им в периода на обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична

обстановка, за изплащане на средства за субсидирана заетост за мярка „Заетост за теб“ въз основа на акт на Министерския съвет, както и в подкрепа на Националния план за действие по заетостта през 2022 г. във връзка с преодоляване последиците на пазара на труда вследствие от пандемията COVID-19 за шест месеца – 60 млн. лева.

- *Област „Култура и изкуства“* – за финансова подкрепа в областта на културата и изкуствата в условията на обявена извънредна епидемична обстановка за шест месеца – 1,4 млн. лева.

Тези икономии в разходите са отразени в намаление в съответните разходни показатели по чл. 1, ал. 5 на ЗДБРБ за 2022 г.

- На база на извършен анализ за изпълнението на планираните със ЗДБРБ за 2022 г. по чл. 1, ал. 5, т.7 „ОБЛАСТ ОТБРАНА“ разходи, свързани с превъоръжаване и модернизация на въоръжените сили се предлагат следните компенсирани промени по съответните направления:

- в т. 7.1 в следствие на забавянето на доставките свързани с изпълнението на договора за придобиване на нов тип боен самолет се предлага предвидените средства да бъдат намалени със 70 000,0 хил. лв., или от 180 000,0 хил. лв. на 110 000,0 хил. лв.;
- т. 7.2 се предлага да бъде заличена, тъй като усвояването на средствата за придобиването на основна бойна техника за изграждане на батальонни бойни групи от състава на механизирана бригада до края на годината не е гарантирано;
- в т. 7.3 се предлага текстът „За придобиване, модернизация и поддръжка на въоръжение и техника в т.ч. осигуряване на експлоатацията на самолета МИГ-29“ да се замени със „За придобиване, модернизация, поддръжка и ремонт на въоръжение и техника в т.ч. осигуряване на експлоатацията на самолета МИГ-29, боеприпаси и горива за бойна подготовка, мисии и енергоносители“, като числото „126 246,3“ да се замени с „296 246,3“, т.e. увеличението от 170 000,0 хил. лв. е за сметка на икономиите по т. 7.1 и т. 7.2. Допълнителните разходи по тази точка ще се използват за други приоритетни проекти и дейности в областта на отбраната, произтичащи от настоящата обстановка.

- Предложени са промени за финансово обезпечаване на увеличение на трудовите възнаграждения на медицинския персонал, зает в здравните и лечебните заведения, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на здравеопазването, и в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища, в детските ясли и яслените групи към детските градини. През месец април 2022 г. е подписан Колективен трудов договор в отрасъл Здравеопазване 2022 г., с който е договорен нов минимален размер

на началните основни месечни заплати по категории персонал съгласно Националния класификатор на професиите и длъжностите. Договореностите в колективния трудов договор се прилагат и в здравни и лечебни заведения – бюджетни организации, финансиирани от бюджета на Министерството на здравеопазването второстепенни разпоредители с бюджет. Необходимите средства за достигане на определените с подписания колективен трудов договор нива на минимални основни работни заплати в структурите на Министерството на здравеопазването за периода от месец май 2022 г. до месец декември 2022 г. са в размер на 22,0 млн. лв. за 7 796 работещи.

Колективният трудов договор в отрасъл Здравеопазване се прилага също и за медицинския персонал, зает в медицинското обслужване в здравните кабинети в държавните и общинските детски градини и училища и в детските ясли и яслените групи към детските градини, финансиирани като делегирани от държавата дейности чрез бюджетите на общините. За достигане на определените с подписания колективен трудов договор нива на минимални основни работни заплати на заетия в горепосочените дейности персонал са необходими средства за периода май-декември 2022 г. в размер на 34,3 млн. лв. Стандартите за финансиране на тези дейности се увеличават средно с 30 на сто спрямо приетите от 1 април 2022 г. с Решение № 50 на Министерския съвет от 2022 г. за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2022 г., изм. с РМС № 196 от 2022 г.

- *Предвидени са допълнителни средства за подпомагане на уязвимите сектори в селското стопанство във връзка с разходите по Временната рамка за мерки за държавна помощ при подкрепа на икономиката след агресията на Русия срещу Украйна и по линия на съществуващите държавни помощи за хуманно отношение към свине и птици.* Общият размер на средствата за подкрепа заложен в законопроекта е 168,7 млн. лв., в т.ч. 150 млн. лв. за осигуряване на ликвидност за земеделските стопани по Временната рамка и 18,7 млн. лв. за подкрепа на свиневъди и птицевъди за хуманно отношение към животните.

- *Промяна в размера на вносоката на Република България в бюджета на ЕС за 2022 г.* При изготвянето на расчетите към проекта на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. бе идентифицирана необходимост за обезпечаване на допълнителен ресурс за увеличение на размера на вносоката на Република България в общия бюджет на ЕС за 2022 г., породена от една страна, от комбинираното въздействие на одобряването на актуализирана национална макроикономическа прогноза, публикуването на пролетната икономическа прогноза на Европейската комисия и наличието на официални отчетни данни, които дават отражение върху очаквания размер на показателите, лежащи в основата на отделните видове собствени ресурси в бюджета на ЕС, а от друга

страна – от непредвидени разходи от бюджета на ЕС поради извънредните развития в международен план в последните месеци.

По отношение на актуализираните прогнози по видове собствени ресурси, може да се отбележат очакваните завишени стойности за нетните приходи от ДДС и за брутния национален доход на България в сравнение с прогнозите, направени в началото на годината и съответно заложени в ЗДБРБ за 2022 г. Съществено нарастване спрямо предходните прогнози се очаква по отношение на приходите от мита въз основа както на по-високото изпълнение от началото на годината, така и на повишените предвиждания за приходите до края на годината.

В допълнение, в актуализираната прогноза са взети предвид наличните вече нови отчетни данни за 2019 г. за образуваните и рециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса, които значително превишават използванието по-рано прогнозни данни за образуваните отпадъци за 2019 г., направени въз основа на отчетни данни за 2018 г., при което закономерно се очаква нарастване и на вноската на България от собствения ресурс на база нерециклираните отпадъци от опаковки от пластмаса.

Актуализирани са размерите и на очакваните вноски от останалите държави членки въз основа на одобрените в рамките на европейската бюджетна процедура прогнози по държави членки и видове собствени ресурси (въз основа на актуализираните прогнози на самите държави членки и на Европейската комисия на база пролетната икономическа прогноза за 2022 г.). Поради характера на системата на собствените ресурси на ЕС и най-вече вследствие пряката взаимовръзка между отделните елементи, промените в размера на прогнозираните вноски за останалите държави членки водят до обратнопропорционални изменения в очакваната вноска на всяка една друга държава членка, вкл. България.

Също така основание за актуализиране са и общата несигурност и очаквани допълнителни промени в общия размер на бюджета на ЕС във връзка с протичащите развития в международната обстановка и вследствие на това вероятност за възникване на непредвидени допълнителни разходи от бюджета на ЕС по съответни програми и фондове.

Посочените по-горе фактори водят до **увеличение със 156,6 млн. лв.** на очаквания размер на вноската на България в бюджета на ЕС през 2022 г. в сравнение със заложената сума в ЗДБРБ за 2022 година.

3. Мерки по отношение на управлението на държавния дълг

С проекта на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г. се предлагат мерки и по отношение на обезпечаването на допълнителен ресурс от дългови източници през 2022 г. за обслужването на предстоящите погашения по държавния дълг, в т.ч. падежа през първото тримесечие на 2023 г. на облигациите, еmitирани на

международните финансови пазари. Следваната консервативна стратегия при управлението на държавния дълг предполага адаптиране на емисионната политика към променената среда на финансовите пазари, проявяваща се силно след месец март 2022 г. Резкият ръст на цените на енергоносителите и основните суровини поради конфликта в Украйна доведоха до значителен натиск върху инфляцията и принудиха някои от водещите централни банки да променят следваните до момента парични политики на ниски и отрицателни лихви. Към настоящия момент лихвеният процент, определян от Федералния резерв на САЩ е 1%, като от началото на 2022 г. е увеличен с 0,75 п. п. В Еврозоната лихвата по депозитите на банките в ЕЦБ все още е отрицателна (-0,5%), като регулаторът дава сигнали за предстоящо затягане на паричната политика и започване на цикъла на повишение на лихвените проценти още от м. юли 2022 г., респективно очакванията са за продължаване на тази политика и през следващата година, като нивата на основните лихви в САЩ може да достигнат до 3,25%, а в Еврозоната – до 2,25%.

Влизането в нов цикъл на повишаване на основните лихви предполага предстоящо постепенно увеличаване на цената на финансиране на правителствата. Освен това рисковете, породени от военните действия в Украйна се отразяват и в разширяване на спредовете по държавните облигации на много държави спрямо германските федерални облигации и възможни негативни промени в суворените рейтинги. Несигурната геополитическа обстановка, евентуалното влошаване на ситуацията по отношение на пандемията от COVID-19 през есента и очакваните промени на политиките на централните банки, допълнително ще усложняват процеса по излизане на пазарите и пласирането на нов държавен дълг. *В тази обстановка по-ранното „излизане на пазара“ и осъществяването на предварително финансиране на падежиращ дълг, би спестило бъдещи разходи по обслужването на държавния дълг.* Следвайки такава стратегия би било целесъобразно още през 2022 г. да се обезпечи ресурс за префинансиране на предстоящите през март 2023 г. падежи на еврооблигации, емитирани на международните финансови пазари, както и падежи на държавни ценни книжа, емитирани на вътрешния пазар и погашения по външни държавни заеми през следващата година, които са в общ размер на около 3,0 млрд. лв. За тази цел в законопроекта е предложено обезпечаването на допълнително дългово финансиране в размер от 3,0 млрд. лв. през 2022 г., което да остане на разположение във фискалния резерв към края на годината и да обезпечи плащанията по падежиращ се дълг през 2023 г. Това от своя страна налага промяна на ограничението за максимален размер на новия държавен дълг, който може да бъде поет през годината от 7,3 млрд. лв. на 10,3 млрд. лв., както и промяна на ограничението за максимален размер на държавния дълг към края на 2022 г. от 35,5 млрд. лв. на 38,5 млрд. лева.

Посоченото предложение за промяна на ограничението за нов държавен дълг и съответно емитирането на допълнителен дълг през 2022 г., при други равни условия, би позволило текущо към края на годината ресурсът на разположение във фискалния резерв да осигури ликвиден буфер в условията на силно рискова пазарна среда, несигурност по отношение на развитието на икономическата среда в национален и международен план и усложнена geopolитическа обстановка.

При допускания за поемане на дълг в пълния размер до 10,3 млрд. лв. се очаква държавният дълг да достигне ниво от 38,5 млрд. лв. или 25,6% от прогнозния БВП за 2022 г. Съгласно последните официално публикувани от Евростат данни, към края на 2021 г. дългът на сектор „Държавно управление“ в номинално изражение възлиза на 33,3 млрд. лв. (при 29,6 млрд. лв. в края на 2020 г.), а като дял от БВП достига 25,1% (при 24,7% за 2020 г.). България остава с третия най-нисък дълг в ЕС (след Естония с 18,1% и Люксембург с 24,4%). В следствие на извършените дългови операции през първото тримесечие на 2022 г. може да се прогнозира, че за първото тримесечие на 2022 г. Република България запазва мястото си в челната тройка сред държавите членки на ЕС с ниско ниво на държавна задолжност.

4. Мерки, свързани с гарантиране енергийната сигурност на страната

Динамичната geopolитическа обстановка след започване на военните действия в Украйна на 24 февруари т.г. изведе на преден план в дневния ред на ЕС въпросите, свързани с обезпечаване на сигурността и намаляване зависимостта на държавите членки на ЕС от руски енергоизточници, основно природен газ.

Придържането към общата европейска политика в тази област, както и обезпечаване на националната енергийна сигурност, като важен елемент от националната сигурност на страната, поставят сериозни предизвикателства пред Министерството на енергетиката както в краткосрочен, така и в дългосрочен план за гарантиране непрекъснатост на доставките на природен газ.

За целта Министерството на енергетиката очертава необходимостта от използване на заемен ресурс с държавна гаранция в актуализацията на държавния бюджет на Република България за 2022 г. за две дружества от системата на енергетиката в общ размер на 532 млн. евро. Заявеното заемно финансиране за Булгаргаз ЕАД съответно е в размер на 150 млн. евро и е във връзка с преустановените доставки на природен газ от основния доставчик на дружеството и необходимостта от спешно осигуряване на алтернативни доставки с цел гарантиране на непрекъснатостта на доставките на газ за страната. Финансирането за Булгартрансгаз ЕАД е в размер на 382 млн. евро по три проекта (Проект от общ интерес 6.20.2. Разширение на капацитета на ПГХ „Чирен“ – 207 586 411 евро, Проект от общ интерес 6.8.3.

Междусистемна газова връзка България – Сърбия – 49 071 661 евро и 125 334 000 евро за задължения на „Булгартрансгаз“ ЕАД във връзка с Законодателно предложение на ЕК за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1938 относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ, както и на Регламент (ЕО) № 715/2009 относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ, публикувано на 23 март 2022 г. Проектите, изпълнявани от Булгартрансгаз ЕАД, са от общ интерес за ЕС за изграждане на ключова трансгранична енергийна инфраструктура, както и на тази, за съхранение на природен газ в страната.

Мярката е в подкрепа на ключовия за България и региона енергиен сектор в контекста на усложнената международна ситуация и политиките на ЕС за осигуряване на алтернативни енергоизточници и маршрути, както и за увеличение на обемите за съхранение на природен газ. За обезпечаване на възможност Министерския съвет да издава държавни гаранции през 2022 г. по заемите за финансиране на гореописаните проекти в проекта на ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г., се създава нов член 70а. Това рефлектира в увеличение на ограничението по чл. 71 от ЗДБРБ за 2022 г. за максимален размер на новите държавни гаранции, които могат да бъдат издадени през годината от 759,6 млн. лв. на 1 800,1 млн. лева.

От гледна точка на въздействието върху държавния бюджет, издаването на посочените държавни гаранции ще наложи ежегодно в годишните закони за държавния бюджет да се планират средства за покриване на риска от евентуалното им активиране в размер, който покрива плащанията по обслужване на държавногарантирани заеми на годишна база.

III. Други промени, предвидени със ЗИД на ЗДБРБ за 2022 г.

- *Предложена е промяна в ал. 2 на чл. 77 от ЗДБРБ за 2022 г.*, като редакцията произтича от необходимостта от извършване на дейности по линия на военните действия в Украйна, както и във връзка с продължаващия през 2022 г. засилен миграционен натиск по държавните граници (основно с Република Турция) и необходимостта от прилагане на допълнителни мерки за повишаване ефективността на осъществяваното наблюдение и охрана на границата за своевременното предотвратяване, пресичане и разкриване на престъпления, свързани с незаконна миграция и трафик на хора.

- *С направеното предложение за създаване на нов член 77а в ЗДБРБ за 2022 г.* се регламентират сроковете за извършване на промени по бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет (ПРБ). С оглед осигуряване на съпоставимост на сроковете за извършване на промени по бюджетите на ПРБ със сроковете по годишното счетоводно приключване се предлага промените по чл. 110, 112 и 113 от ЗПФ да могат да се извършват до края на месец февруари 2023 година.

- *Предложена е нова редакция в чл.81 ал.3 и чл.83 от ЗДБРБ за 2022 г.* с цел прецизиране на съответните разпоредби предвид одобрението от Съвета на Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и предстоящото подписване на финансово споразумение с Европейската комисия с оглед създаване на условия за навременното изпълнение на инвестициите, включени в ПВУ.

- *С цел прецизиране на приетия текст на чл. 84, ал. 3 от ЗДБРБ за 2022 г., и привеждане на разпоредбата в съответствие със Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове е предложена промяна на разпоредбата.* С предложението се урежда еднократно намаление с 80 на сто на размера на неразплатените задължения на общини – бенефициенти по програми, съфинансириани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, за наложени финансови корекции чрез сключване на тристренно споразумение между управляващия орган на оперативна програма, министъра на финансите и кмета на съответната община.

- *Предлага се изменение на чл. 109, ал. 3 от ЗДБРБ за 2022 г. със следните мотиви:*

Програмното бюджетиране е дълъг процес, обхващащ етапите на планиране, изпълнение и отчитане на заложени цели по области на политики/функционални области и бюджетни програми с показатели за изпълнение, в т.ч. и ключови индикатори. Програмното бюджетиране разглежда и бюджетните аспекти, като изисква обвързаните с изпълнението на целите разходи да бъдат планирани и отчитани на ниво програми.

Съгласно чл. 133, ал. 3 от ЗПФ ПРБ, прилагащи програмен формат на бюджет, изготвят и представят в МФ, в Народното събрание и в Сметната палата подробни отчети за изпълнението на програмните си бюджети за полугодието и за годината. За събиране, систематизиране, анализиране и подготовка на информация за изпълнението обикновено е необходим по-продължителен период с цел предоставяне на надеждни данни за резултатите от дейността и извършените разходи за тяхното постигане, тъй като за нефинансовата информация се изисква събиране на данни от различни източници (собствена база данни, статистически данни, международни проучвания и др.), а за разходите - отчети за касовото изпълнение за съответния отчетен период. За области на политики, които са споделени между повече от една бюджетна организация или такива с хоризонтален характер се изисква и междуведомствен обмен на информация, както за приноса за постигане на целите, така и за извършени разходи по бюджета на

ПРБ, по други бюджети и сметки за средствата от Европейския съюз – т. нар. консолидирани разходи.

В разпоредбите на чл. 109 от ЗДБРБ за 2022 г. законодателят е определил ПРБ, които прилагат програмен формат на бюджет, да представят в Народното събрание отчет за изпълнението на програмните бюджети на всяко тримесечие за 2022 г. в срок до 45 дни от края на съответния отчетен период. Това предполага припокриване на информацията за отчетите на полугодието и за годината по ЗПФ с информацията към второто и четвъртото тримесечие на 2022 г. по чл. 109 от ЗДБРБ за 2022 г., като обичайният срок за представяне на отчетите по ЗПФ е един месец след срока за представяне на касовите отчети на бюджетните организации, а например срокът за годишните касови отчети е по график, започващ от средата на м. февруари. Отчетите в програмен формат изискват допълнително време за подготовката на нефинансовата информация и за разходите по бюджетните програми, особено за ведомствени и администрирани разходи по други бюджети и сметки за средства от ЕС.

Отчитането на постигнатите резултати в международната практика обично се извършва на годишна база, а при възможност с междинно отчитане на основни показатели на полугодието, поради което за целите на изготвянето на по-качествена, подробна, надеждна и коректна информация се предлага срокът по чл. 109, ал. 3 за внасяне в Народното събрание на отчетите за изпълнението на програмните бюджети на всяко тримесечие за 2022 г. да бъде до 90 дни от края на съответния отчетен период.

- Предлага се изменение и допълнение на разпоредбата на § 2 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г., с което да се установи по-висок размер на данъчното облекчение за деца по чл. 22в от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) и на данъчното облекчение за дете с увреждания по чл. 22г от същия закон.

С направеното предложение се предвижда на първо място повишаване размера на данъчните облекчения за 2022 г., съответно за едно ненавършило пълнолетие дете в размер на 6 000 лв. годишно; за две ненавършили пълнолетие деца в размер на 12 000 лв. годишно; за три и повече ненавършили пълнолетие деца в размер на 18 000 лв. годишно; и за дете с увреждания в размер на 12 000 лв. годишно.

Предлага се и въвеждане на възможност за авансово ползване през 2022 г. на данъчните облекчения на тримесечие за доходите от трудово правоотношение. Авансовото ползване ще се възможно по избор на съответния работодател и по избор на наетото лице. За периода януари - юни 2022 г. включително данъчната основа за месец юли 2022 г. за доходите от трудови правоотношения следва да бъде намалена със сбора от сумите за

месеците януари-юни, за едно ненавършило пълнолетие дете – в размер на 500 лв. месечно; две ненавършили пълнолетие деца – в размер на 1 000 лв. месечно; три и повече ненавършили пълнолетие деца – в размер на 1 500 лв. месечно; и за дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане – в размер на 1 000 лв. месечно.

Авансовото ползване на данъчните облекчения за доходи от трудово правоотношение ще е възможно след подаване до работодателя еднократно на писмена декларация в свободен текст, с която работникът/служителят декларира, че е запознат, че за прилагане на данъчните облекчения следва да изпълни условията, предвидени в чл. 22в и 22г от ЗДДФЛ, както и че другият родител, съответно другият приемен родител, близък или роднина, няма да ползва авансово намалението за съответната данъчна година.

За първите шест месеца от годината се предлага ползването на облекченията да се направи чрез намаляване на данъчната основа за м. юли 2022 г. Предвид това е възможно да възникне необходимост за работодателите да възстановят съответните суми на наетите лица, във връзка с което се предлага въвеждане на разпоредба, с която работодателят да прихваща последователно от следващи вноски към държавния бюджет за данъци върху доходите от трудови правоотношения на лицето или на други лица възстановените суми при авансовото прилагане на данъчните облекчения.

За периода юли – септември 2022 г. данъчната основа за доходи от трудови правоотношения за месец октомври 2022 г. следва да бъде намалена със сбара от месечните суми, описани по-горе. За последното тримесечие на 2022 г. данъчните облекчения се ползват при изчисляване на годишната данъчна основа по реда на чл. 49 от ЗДДФЛ, т.е. чрез изравняване на дължимия годишен данък от работодател или чрез подаване на годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ.

Условията, които лицето следва да изпълни и документите, които следва да представи пред работодателя се запазват така както се прилагат и до този момент и както са предвидени в действащия чл. 49 от ЗДДФЛ. Това е направено с цел всички физически лица да бъдат равнопоставени независимо кога решат да ползват данъчното облекчение дали авансово или в края на годината, както досегашния ред с декларацията подавана от 30 ноември до 31 декември на съответната година. Едновременно с това по този начин няма да е необходимо утвърждаване на декларациите по чл. 22в и 22г за 2022 г. от ЗДДФЛ към настоящия момент, предвид краткото време за прилагане на авансовото ползване за месеците януари-юни 2022 г.

Предложеният механизъм предвижда всички разлики за надвесен или дължим данък да бъдат изравнени или чрез работодател по реда на чл. 49 от ЗДДФЛ или с подаване на годишна данъчна декларация.

Предлага се авансовото ползване на двете данъчни облекчения да е възможно не само за лицата, които имат доходи от трудови правоотношения,

но и за тези, които придобиват доходи от стопанска дейност, доходи от наеми или друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество. В тези случаи се предвижда авансовото ползване на данъчните облекчения да е под формата на намаляване на дължимия авансов данък за второ и трето тримесечие. Разликата до годишния размер на данъчните облекчения е предвидено да се ползва с подаване на годишна данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ. Този ред се предвижда да не се прилага за лицата, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително едноличните търговци, както и физическите лица в случаите по чл. 29а от ЗДДФЛ, които правят авансови вноски по реда на ЗКПО. Това е така доколкото тези лица правят авансови вноски на базата на прогнозна данъчна печалба, както и тези лица могат да подават декларация по образец за намаляване или увеличаване на авансовите вноски за текущата година, която да отчита съответните промени.

Предвид разнообразието от доходи, както и разликата в задължението за удържане и внасяне на тримесечните авансови данъци за тези видове доходи, се предвижда авансовото прилагане на данъчните облекчения да не се прилага в случаите, когато размерът на авансовия данък се определя и удържа от платеща на дохода и когато лицето има доходи от трудови правоотношения, при които данъчните облекчения вече са били приложени чрез работодател.

Предвидена е разпоредба, която да предотврати възможността данъчните облекчения да бъдат ползвани авансово чрез повече от един работодател и/или от повече от едно лице.

С направените предложения се цели чрез увеличаване размера на облекченията и чрез въвеждане на възможност за тяхното авансово прилагане в хода на текущата година, държавата да осигури навременен финансов стимул, свързан с увеличаване на реалния разполагаем доход на семействата с непълнолетни деца, както и на семействата, отглеждащи дете с увреждане.

- *Направено е предложение за осигуряване на единна база данни за профила на задължените лица, независимо от източника на събиране на информацията.* По този начин институциите ще работят синхронизирано и ще има единна база данни за доходите на лицата. Прилагането на подоходен механизъм ще може да се реализира при разработване на редица мерки и при взимане на съответните финансови и икономически решения.

- *Предлага се изменение и допълнение на разпоредбата на Закона за данък върху добавената стойност*, с което се въвеждат временни намалени ставки на хляб, централно отопление и природен газ.

Съгласно чл. 98 от Директива 2006/112/EО относно общата система на ДДС, изменена от Директива 2022/542, всяка държава членка на ЕС има възможност да прилага за отговарящите на условията стоки и услуги, в

определени граници, максимум две намалени ставки с размер над 5 % (до 15 %), една намалена ставка под минималните 5 % (една свръх намалена ставка) и освобождаване с право на приспадане на ДДС, начислен на предходния етап (една нулева ставка).

Предвид сегашната структура на ДДС ставките в България и в рамките на ДДС Директива 2006/112/EО, изменена от Директива 2022/542, се предлага освобождаването с право на приспадане на ДДС, начислен на предходния етап (нулева ставка), да се прилага и за доставките на хляб. Мярката ще бъде със срок на прилагането от една година.

За срок от една година се предвижда прилагането на намалена ставка от 9 % за доставки на централно отопление и природен газ.

Мерките за прилагане на нулева и намалена ставки на ДДС към изброените видове стоки ще способства за постигане на социални (насочени са към основните нужди на крайните потребители) и икономически цели в условията на инфлация.

В допълнение, предложението за въвеждане на намалена ставка за централно отопление и природен газ е свързано с необходимостта от смекчаване на въздействието на високите цени на енергията върху най-уязвимите лица, като същевременно се избягва прекъсването на доставките.

Предлага се за доставките на вино и бира в рамките на ресторантърски и кетъринг услуги да не се прилага намалена ставка, доколкото за периода на прилагането им не се отчита ефект за потребителите.

- Предлага се изменение и допълнение на разпоредбата на Закона за акцизите и данъчните складове

Предложените изменения са свързани с акцизната политика на България по отношение на тютюневите изделия, които има ключово значение, поради значителния дял от общите данъчни приходи в бюджета и размера на постъпленията от акциз върху тютюневи изделия в държавния бюджет.

Настоящото предложение за увеличаване на акцизните ставки на тютюна и тютюневите изделия има за цел осигуряване на минимално, поетапно и балансирано увеличаване на акцизните ставки на цигари, тютюн за пушене, пури и пурети, нагреваеми тютюневи изделия и наргилета, и въвеждане на акцизна ставка за течностите в електронните цигари за четири последователни години.

По този начин ще се увеличат плавно цените на тютюневите изделия, което е предпоставка да се запази ниския дял на незаконната търговия с тютюн и тютюневи изделия и да се постигне както ръст на бюджетните приходи от акцизи, така и да се запази стабилността на пазара.

Въвеждането на 4-годишен акцизен календар за увеличаване на акциза върху всички продуктови категории тютюневи изделия ще осигури прозрачност на процеса, предвидимост за бизнеса и стабилност за потребителите.

Предложението за промяна е във връзка с предстоящото преразглеждане на Директива 2011/64/EС на Съвета от 21 юни 2011 г. относно структурата и ставките на акциза върху обработен тютюн, с което ще бъдат предложени по-високи минимални нива на облагане на тютюневите изделия. Следва да се има предвид, че Република България към момента прилага минимални нива на облагане с акциз на тютюневите изделия, и в тази връзка очакваните по-високи изисквания към минималните нива на облагане ще бъдат значителни.

Предложението е базирано на следните параметри:

- Поетапно и умерено увеличение за 4 години на специфичните компоненти за всички категории тютюневи изделия, като са приложени еднакви проценти на увеличение.
- Увеличение на пропорционалния компонент с 0,25 на сто от продажната цена годишно.

С оглед на бързото развитие през последните години на пазара на електронните цигари е необходимо да бъде регламентирана, за целите на облагането с акциз, дейността на лицата, които осъществяват търговска дейност с течности за електронни цигари. В тази връзка са предложени съответните разпоредби, с които се въвежда определение за течност за електронни цигари и е предложена разпоредба, с която се определя данъчната основа за облагане с акциз на течността за електронните цигари.

Въвеждането на акцизен календар на този етап ще доведе до по-гладко адаптиране към последващото увеличение, поради задълженията на страната ни да достигне новите минимални нива от Директивата. Предвиденото плавно повишаване на ставките ще предотврати реалната опасност от увеличаване на незаконната търговия с тютюневи изделия, евентуални сътресения на пазара, както и негативно отражение върху бюджетните приходи.

По отношение на освобождаване от акциз електрическата енергия, втечнения нефтен газ и природния газ съгласно член 15 от Директива 2003/96/EО на Съвета от 27 октомври 2003 година относно преструктурирането на правната рамка на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията

Мярката има за цел да подпомогне бизнеса и гражданите, потребители на електрическа енергия, втечнения нефтен газ и природен газ във връзка с неочаквания значителен скок на цените на енергийните продукти, породени от нарасналото търсене в европейски и световен мащаб. Мярката ще бъде реализирана чрез изготвяне на нотификация до Европейската комисия.

- Предвиждат се и изменения и допълнения в Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) със следните основни промени в правилата на кодекса:

Предлага се въвеждането на ред и условия за разплащания с публични средства като се създава нова глава двадесет и първа „а“ с чл. 182а-д. Промените ще регламентират хипотезите, при които разпоредителите с бюджет, публичноправните организации, лечебните заведения – търговски дружества по чл. 36 – 37 от Закона за лечебните заведения, собственост на държавата и/или общините, на които повече от 50 на сто от приходите са от държавния и/или общински бюджет, и от бюджета на НЗОК, както и лицата по чл. 6 от Закона за обществените поръчки ще уведомяват Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“ за склучването на договори на стойност равна на или надвишаваща 5 000 лв., ще изпращат уведомление за извършване на плащане по такива договори, както и за плащания по смисъла на чл. 20, ал. 5 от ЗОП (при липса на сключен договор за обществена поръчка). Лицата по чл. 182а, ал. 1, с изключение на лицата по чл. 6 от Закона за обществените поръчки, ще уведомяват Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“ и при наличие на предявен изпълнителен лист, въз основа на който следва да платят сума на стойност равна на или надвишаваща 100 лв. на лице, различно от разпоредител с бюджет. Законопроектът предвижда извършване на плащания по тези договори или изпълнителни листа да се правят след потвърждение от страна на Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“ в зависимост от наличието или липсата на публични задължения на изпълнителя по договора или правоимащото лице и предприетите действия за обезпечаване на тези задължения.

В предлагания чл. 182г на ДОПК се предвижда и изключение от общия ред, като той няма да се прилага за плащания за целево предоставяни средства от държавния бюджет на нефинансовите предприятия за субсидии, компенсации и капиталови трансфери за възложени от държавата дейности и услуги, включително за случаите, когато средствата за субсидии, компенсации и капиталови трансфери се предоставят от държавния бюджет чрез бюджетите на общините. Целта на въведеното изключение е, че част от тези средства се предоставят на предприятия за компенсиране/субсидиране на конкретни дейности и услуги, които са от обществен интерес и задоволяват основни нужди на населението. Същите са възложени при условия относно достъпност, цена, качество и др., които са различни от пазарните, което поражда необходимостта от финансиране от страна на публичните органи с цел покриване на генерираните от оператора нетни разходи от изпълнението на услугите и в тази връзка, за да не се възпрепятства предоставянето на тези услуги или дейности, се предвижда и това изключение, както и с оглед забраната тези средства да служат за обезпечение и да не се използват за принудително погасяване на публични

държавни вземания, регламентирана в чл. 100, ал. 1 и ал. 2 от ЗДБРБ за 2022 г.

Предвиждат се и изключения за плащания по договори, склучени от ръководителите на централни органи за покупки, създадени за задоволяване на потребностите на публични възложители, тъй като тези лица само организират обществените поръчки, по които възложители и платци са други възложители на обществени поръчки, за плащания на управителя на Българска народна банка, предвид специалният статут на тази институция, за плащания по международни договори, спогодби, споразумения, конвенции и други подобни, по които Република България е страна, ратифицирани и влезли в сила по съответния ред, предвид характера на тези задължения, за плащания договори и други плащания, когато настъпва страна по тях са разпоредители с бюджет по смисъла на чл. 11 от Закона за публичните финанси, поради факта, че предвид чл. 519 от Гражданския процесуален кодекс за събиране на задължения на държавни учреждения не се допуска принудително изпълнение по общия ред, както и за плащания по договори, представляващи парични помощи за профилактика и рехабилитация по чл. 11, ал. 1, т. 2, б. „б“ и чл. 13в от Кодекса за социално осигуряване, с оглед социалния характер и цели на тези трансфери.

С промените в ДОПК се предлагат и административнонаказателни разпоредби за неизпълнение на задълженията за изпращане на уведомление за склучени договори или предявени изпълнителни листа, изпращане на уведомление за плащане, както и плащане без потвърждение от Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“. Предвид нормативните изисквания тези санкции ще бъдат ефективни, пропорционални и възпиращи.

Следва да се отбележи, че досега тази материя е била уредена чрез решения на Министерския съвет. В края на 2014 г. е прието Решение № 788/28.11.2014 г. на Министерския съвет за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, което впоследствие е актуализирано с Решение № 593/20.07.2016 г. на Министерския съвет, като към настоящия момент е в сила Решение № 592/21.08.2016 г. на Министерския съвет (РМС 592/21.08.2018 г.). Всички те имат за основна задача повишаване на събирамостта на публичните вземания, както и да не се допуска изплащане на публични средства на лица с публични задължения. Чрез прилагането на този механизъм, както и благодарение на автоматизирането на процеса чрез внедряването и използването на информационна система „РМС плащания“, администрирана от Министерството на финансите, към настоящия момент са събрани близо 1,7 млрд. лева.

Основната разлика на предлаганите промени в ДОПК с реда, предвиден в РМС 592/21.08.2018 г., е разширяването на обхвата на прилагане спрямо задължените субекти. С промените се предлага в приложното поле на режима да се включат и други субекти, при които има възможност за разходване на

публичен ресурс при наличие на съществуващо непогасено публично задължение на получателя на плащането. Предвижда се този ред да се прилага от Народното събрание на Република България, в лицето на председателя на Народното събрание, председателя на Конституционния съд на Република България, административните ръководители на органите на съдебната власт, които управляват самостоятелни бюджети, както и административните ръководители на прокуратурите в страната. Предвижда се в обхвата да се включат също представляващите публичноправните организации и представляващите лечебните заведения – търговски дружества по чл. 36 – 37 от Закона за лечебните заведения, собственост на държавата и/или общините, на които повече от 50 на сто от приходите са от държавния и/или общинския бюджет, и от бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Разширяването на приложното поле със субекти извън изпълнителната власт, както и с оглед постигане на правна сигурност и равнопоставеност между субектите, налагат уреждането на тези отношения да се преуреди със закон. Освен спрямо лицата, разширява се приложното поле и за договорите, за които възниква задължение за уведомяване. С приемането на разпоредбите задължение за уведомяване ще възникне за договори на стойност равна на или надвишаваща 5 000 лв., а не както до сега за договори на стойност равна или надвишаваща 30 000 лв, както и в случаите на предявени изпълнителни листа на стойност равна или надвишаваща 100 лв.

Основната цел на промените в ДОПК е повишаване на събирамостта на публичните вземания от страна на Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“.

На база на изложеното правителството предлага на Народното събрание да разгледа законопроекта за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2022 г.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:
/КИРИЛ ПЕТКОВ/